

הקטרוג מחמת כיבוד אב של דמא בן נתינה התנפץ לרסיסים על ידי קניית פרה אדומה

משום הכי נתן לנו הקב"ה מצות פרה אדומה בחוקה, שהוא התחזקות אמונה לתקן החטא שהיה חסרון אמונה. וזהו כוונת רש"י ז"ל, תבוא אמה ותקנח את בנה, היינו משום הכי ניתנה מצוה זו בחוקה משום החטא כו' שהיה חסרון אמונה, תבוא אמה בחוקה בלא טעם לקנח כו' לכפר על מעשה כו', משום דהתחזקות אמונה יכפר על חסרון אמונה, עד כאן לשונו הטהור זי"ע.

ואמר אדמו"ר זצ"ל [בעל אבני נזר] בזה, לפרש המדרש (במדב"ר יט ו) מה שאמר שם ויקחו אליך פרה אדומה, אמר רבי יוסי ברבי חנינא, אמר לו הקב"ה למשה, לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חוקה. ולפי הנ"ל כוונת המדרש, כיון דכל הטעם שהמצוה הוא חוקה כדי לכפר על מעשה עגל, אבל משה רבינו ע"ה שלא טעה ח"ו בעגל אין צריך לכפר על חסרון אמונה, משום הכי אמר לו הקב"ה, לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחר חוקה".

ויש להוסיף עוד על פי המבואר בגמרא (סנהדרין כא:): "אמר רבי יצחק, מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם, כתיב (דברים יז) לא ירבה לו נשים, אמר שלמה אני ארבה ולא אסור, וכתיב (מלכים א יא ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו, וכתיב לא ירבה לו סוסים, ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב, וכתיב (שם י כט) ותצא מרכבה ממצרים".

הרי מבואר הסכנה שיש בקיום מצוות התורה רק על סמך טעמי המצוות, כי עלולים ח"ו ליפול ברשת היצר שאצלו לא שייך טעם המצוה ואינו צריך לקיימה. הנה כי כן מטעם זה השטן ואומות העולם מונין את ישראל: "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה", כי רצונם שלא יקיימו ישראל המצוות כחוקים בלי טעם, אלא ימצאו טעמים בשכל אנושי לקיום המצוות, כדי שיוכלו אחר כך לסלף את השכל, שבזמן הזה ובמצב הזה אין צריך לקיים מצוות הללו, "לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

ולכן השטן ואומות העולם מונין את ישראל: "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה", כי רצונם שיקיימו ישראל המצוות רק כשהם מבינים את הטעם לך, "לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה", כי הן אמת שמצוה למצוא טעמים לכל המצוות, אבל צריך לקיימן בבחינת גזירת המלך בלי שום טעם, כי זה מורה על גודל הקשר והדביקות שיש לנו עם המלך העליון הקב"ה.

קיום המצוה בלי טעם כפרה על חטא העגל

יומתק להבין בזה מדוע גילה הקב"ה ענין זה, שצריך לקיים כל המצוות בבחינת חוקה וגזירת מלך דוקא במצות פרה אדומה, כי פרה אדומה היא כפרה על חטא העגל שהיה בבחינת כפירה באמונת ה', כמו שהביא ב"שיח שרפי קודש" בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקיי זי"ע:

"זאת חקת התורה. וברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, וזה דברי המדרש. וקשה לכאורה דהא רש"י ז"ל כתב אחר כך בשם רבי משה הדרשן הטעם משל לבן שפחה כו', תבוא פרה ותכפר על העגל, וכן איתא במדרש, ואם כן הא יש למצוה הזו טעם.

ואמר אדמו"ר זצ"ל מסאכטשוב [בעל אבני נזר] בשם אדמו"ר רבי יצחק מווארקיי ז"ל לפרש דברי רש"י ז"ל, דהנה מה שעשו את העגל ולעבוד עבודה זרה הוא חסרון אמונה, והנה לתקן חטא זה היא הפרה אדומה, והיא מצוה באמת חוקה בלא טעם, ומצוה בלא טעם הוא התחזקות אמונה. וזהו מובן לכל כיון דאנחנו מקיימים מצוות הקב"ה שאין אנו יודעין בה שום טעם למה נעשה כך, ואפילו הכי אנו עושים גזרת המלך מלכי המלכים הקב"ה, זהו אמונה שלימה שהוא הבורא והוא היוצר הכל, ואנחנו מחויבים לעבוד אותו כעבד לרבו.

בפרשתנו פרשת חקת: "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול". ופירש רש"י: "זאת חוקת התורה, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

ודקדקו המפרשים מאחר שמדובר כאן בחוקת פרה אדומה, מה ראה הקב"ה על ככה לומר: "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר", ולא נאמר: "זאת חוקת הפרה", כמו שנאמר (שמות יב מג): "זאת חוקת הפסח". אך הביאור בזה כמבואר בספרים הקדושים, כי פרה אדומה היא בנין אב לכל מצוות התורה שצריך לקיימן בבחינת חוק וגזירת המלך.

קיום המצוה כגזירת המלך מורה על התקשרות ודביקות בה'

בא וראה מה שביאר ב"זרע קודש" להרה"ק מראפשיץ זי"ע הענין שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל: "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה", והנה הדברים בלשון קדשו:

"יש לומר הפירוש, שרוצין שישראל ישאלו לו יתברך שמו מה טעם כו', שלא ישמרו חוקים בלא טעם, שבאמת על ידי שאנו שומרים חוקיו יתברך שמו, אנו מקושרים ודבוקים ברצון העליון יתברך שמו, כידוע שאין טעם בחשק ורצון, שיש רצון שהוא בלי טעם רק כך לבו חושק".

ביאור דבריו הקדושים, כי כאשר ישראל מקיימים את מצוות ה' בגדר חוק וגזירת הכתוב בלי שום טעם, הרי זה מורה על גודל אמונתם בה' אמונה פשוטה בלי שום התחכמות, כי ברור שאינו דומה מי שמקיים גזירת המלך רק כשהוא מבין את הטעם לך, למי שמקיים גזירת המלך ברצון אפילו כשאינו מבין כלל הטעם לך.

מעשה פלא של החכמים עם הגוי דמא בן נתינה

פתח דברינו יאיר לבאר ענין זה על פי מה שמצינו בגמרא סיפור נפלא הקשור למצות פרה אדומה (קידושין לא.):

"אמר רב יהודה אמר שמואל, שאלו את רבי אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם, אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו. ביקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שטר, ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו, נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם יודע אני בכם, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנים לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כיבוד אבא".

מעשה זה מובא גם בתלמוד ירושלמי (קידושין כ.) עם הוספה, שהקב"ה שילם את שכרו של דמא בן נתינה בעולם הזה: מה פרע לו הקב"ה שכר, אמר רבי יוסי בי רבי בון, בו בלילה ילדה פרתו אדומה ושקלו לו ישראל משקלה זהב ושקלוהו. אמר רבי שבתי כתיב (איוב לו כג) ומשפט ורב צדקה לא יענה, [מלשון עינוי הדין]. אין הקב"ה משהא מתן שכרה של עושה מצוות בגוים".

והנה אנו ישראל זרע עם קודש מאמינים בני מאמינים, שאין שום דבר במקרה אלא הכל בהשגחת המשגיח הוא אלקינו יתברך שמו, הנה כי כן צריך ביאור מדוע בחר הקב"ה לשלם שכר כיבוד אב של דמא בן נתינה בעולם הזה דוקא על ידי שנולדה אצלו פרה אדומה, הלא הרבה דרכים למקום לשלם שכר עושי מצוה בגוים בעולם הזה.

רעיון נשגב של החידושי הרי"ם והקצות החושן

ביאור נפלא על כך מצינו ב"שיח שרפי קודש" (ערך ישראל אות ז) בשם הגה"ק בעל חידושי הרי"ם ז"ע, כי באותה שעה שקיים דמא בן נתינה כיבוד אב במסירות כל כך גדולה, עד שהיה מוכן ומזומן להפסיד כל כך הרבה כסף ובלבד שלא להעיר את אביו, נעשה קטרוג גדול בשמים שאין ישראל מקיימים את המצוות בבחינה זו.

לכן סיבב הקב"ה לשלם שכרו על ידי שנולדה אצלו פרה אדומה, והנה באו חכמי

זרע קודש: "זאת חוקת התורה",

צריך לקיים כל המצוות כגזירת המלך כי זה מורה על התקשרות ודביקות

לשם מה טרחו חכמינו ז"ל לספר לנו בגמרא, גודל קיום מצות כיבוד אב של הגוי דמא בן נתינה מאשקלון

חידושי הרי"ם וקצות החושן: כאשר קיים דמא בן נתינה כיבוד אב במסירות נתעורר קטרוג על ישראל

הקב"ה סיבב שיקנו אצלו החכמים פרה אדומה בכסף רב, כדי להראות שישראל מקיימים גם חוקים בלי טעם

ישראל לקנות אצלו הפרה בכל מחיר שבעולם, כמו שאמר להם דמא בן נתינה עצמו: "יודע אני בכם, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנים לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כיבוד אבא", ועל ידי זה נסתמו פיהם של המקטרגים.

כי הן אמנם שהגוי קיים במסירות כיבוד אב שהיא מצוה שכלית, אולם הלא ישראל היו מוכנים להוציא כל ממון שבעולם, כדי לקנות פרה אדומה שהיא חוקה בלי טעם, ובכך מתגלית מעלתם של ישראל יותר מכל אומות העולם, שהם מוכנים לקיים לא רק מצוות שכליות אלא גם מצוות חוקות שהן למעלה מההשגת אנוש.

ויש להעיר כי ב"דברי שאול" להגאון הגדול רבי יוסף שאול נאטנזאהן זצ"ל (חידושי אגדות קידושין שם) הביא בשם בעל "קצות החושן" רעיון נשגב זה: "שמעתי בשם הגאון בעל קצות החושן ז"ל, שאמר מה שנולד לו פרה אדומה הוא להראות לו, שהוא אבד שכר בשביל מצוה שכלית, והראה לו השי"ת שישראלים נותנים לו ממון הרבה, בשביל פרה אדומה שהיא מצוה חוקית".

ביאור המהר"ל מפראג על הסיפור של דמא בן נתינה

ועתה בא וראה כי לפי דבריהם הקדושים יפתח לנו פתח, להבין דבריו החתומים והסתומים של מאורו של עולם המהר"ל מפראג ב"תפארת ישראל" (פרק מא), שהאריך לבאר הסיפור הזה עם הכיבוד אב של דמא בן נתינה וקניית הפרה אדומה של חכמי ישראל, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ביאור ענין זה. החכמים האלו באו לבאר עד כמה השכל מחייב מצוה זאת [של כיבוד אב ואם], כי מצוה זאת בפרט מחייב אותה הדעת והשכל, שיכבד האדם הוריו שהביאו אותו לעולם כמו שאמרנו, ולפיכך בא ללמד ענין מצוה זאת מן עובד כוכבים, שאין עובד כוכבים מקיים המצוה בשביל שנצטווה עליה רק מה שיגזור השכל בלבד.... והנה השכל גוזר כיבוד אב ואם... שאף אם בא לו הפסד גדול על ידי קיום המצוה לא יבטלנה... כי האבנים שהם צורך האפוד, הדרך להעלות בדמיהן יותר, מפני שצריך להם הרבה, והיה השכר בהן ששים רבוא, ולא היה רוצה לצער את אביו".

כאשר נתבונן בדברי המהר"ל נראה שכוונתו לבאר לנו בזה, כי מה שהביאו חכמינו ז"ל סיפור זה בגמרא הוא כדי להודיע לנו, עד כמה גדולה היא מצות כיבוד אב ואם, בהיותה מצוה שכלית שהשכל מחייב לקיימה, שהרי אפילו הגוים שלא רצו לקבל את חוקי התורה, עם כל זאת מקיימים מצוה זו כי השכל מחייב לקיימה, על אחת כמה וכמה אנו ישראל זרע עם קודש, שקיבלנו בהר סיני לקיים את כל חוקי התורה אפילו שאינם מובנים בשכל אנושי, שאנו צריכים לקיים מצות שכלית של כיבוד אב ואם.

נחזור לדברי המהר"ל שממשיך לבאר, מה ששילם הקב"ה שכרו של דמא בן נתינה שנולדה לו פרה אדומה בעדרו:

"ונתן לו הקב"ה שכרו גם כן שנולדה לו פרה אדומה בעדרו, וידוע כי פרה אדומה הוא חוק לגמרי, ואין השכל יכול להשיג המצוה, ואילו כיבוד אב ואם השכל מחייב אותו לגמרי, ומפני שהיה מקיים מצות כיבוד אב ואם שהשכל מחייב לגמרי, נולדה לו פרה אדומה בעדרו, שאלו שניהם הם חוק ומשפט, כיבוד אב ואם

"אמנם יש לדעת עוד, כי האומות שהם נוהרים יותר במצוה זאת ממה שישראל זריזים במצוה זאת הוא דבר עמוק, והוא ידוע כי עשו היה זריז במצוה זאת יותר מכל אדם, וזה שאמר הכתוב (בראשית כה כח) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, שהיה מכבד את אביו בציודו. ובמדרש (דב"ר א טו) אמר רבי שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבי ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשו את אביו, אני כשישמשתי את אבי הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים, וכשיצאתי לשוק הייתי יוצא בבגדים נקיים, ועשו כשהיה משמש את אביו היה משמש אותו בבגדי מלכות ע"כ.

ודע כי לא היה דבר זה, מה שהיה משמש עשו את אביו במקרה, כי אין דברים כאלו במקרה שיהיה זריז במצוה כמו זאת, אבל דבר זה ידוע, כי הוא מורה על דין גמור, ויצא מיצחק שמדתו דין, וידוע כי כל התולדות באים לעולם במדת הדין, כמו שנזכר בכל מעשה בראשית שם אלקים.

ומפני כך עשו שכל מדתו היה מדת הדין, הוא בפרט היה מוכן לזה, שהיה דבק לגמרי באביו, כאשר אביו הביא אותו לעולם במדה זאת שהוא מדתו והבן זה. וכבר התבאר גם כן כי אין לך מצוה שהדין מחייב אותה, יותר מן כיבוד אב ואם שהדין מחייב אותה לכך, ומכל שכן עשו שהיה כל מעשיו מדת הדין מוכן ביותר למצוה הזאת.

ויראה כי חכמי האמת רמזו סוד הזה במה שהזכירו שם דמא בן נתינה, כי לשון דמא הוא לשון חיוב בכתוב, כאשר בא לומר שהוא חייב יאמר (ויקרא כ יא) דמיהו בם, (שמות כב א) אין לו דמים. ומפני שכל דבר שהוא חייב לעשות, השכל נותן אותו, לכך נקרא דמא בן נתינה, כלומר שהוא נמשך אחר החיוב, ואין עושה דבר רק שהוא מחויב, שהשכל נותן ומחייב, ואינו מוותר אף על פחות משהו פרוטה.

ולכך הוא נמשך אחר כיבוד אב ואם, שהשכל נותן ומחייב אותו ביותר, כי כך הוא מדת בן נח, שהוא נמשך אחר דבר שהשכל נותן ומחייב, ואינו מוותר דבר כאשר ידוע. אבל לעשות מצות השם יתברך, אף כי הם במדת הדין, מפני כי אינם כל כך במדת הדין הגמור כמו כיבוד אב ואם, שאין שכל האדם מחייב אותם, לכך אין מקיימים אותם, ולכך נקרא הגוי דמא בן נתינה."

ביאור דבריו הקדושים, על פי מה שכתב ה"מגלה עמוקות" (ריש פרשת ויצא), כי

מהר"ל מפראג: דמא בן נתינה שקיים כיבוד אב, הוא סימן ורמז לכל הגוים מזרעו של עשו שקיים מצוה זו

"דמא בן נתינה" הוא מלשון "דמיהם בם", לרמז שהגוים אינם מקיימים רק מצוות שהשכל מחייב לקיימן

מהר"ל מפראג: "דמא בן נתינה מאשקלון", "נקרא המקום בשם אשקלון, מלשון שקל והוא קבלה ולקחה"

"דמא בן נתינה" - הגוי מדמה שהוא נותן לאחרים, אבל באמת הוא "מאשקלון", שמתכוון לשקול ולקבל

אותן, והן המצוות שהן בבחינת "חוקים" שהן למעלה משכל אנושי, כי אז מתגלה שאנו מקיימים את המצוות בלתי לה' לבדו, משום שכך גזר מלכו של עולם אפילו אם אין אנו מבינים את הטעם לכך.

אולם המקיים רק משפטי התורה - מצוות שהשכל מחייב לקיימן, כמו הגוים שמקיימים רק מצוות שכליות ככיבוד אב ואם, הנה מאחר שאינו מקיים גם חוקי התורה שלמעלה מן השכל, הרי מתגלה בזה שאינו מקיים גזירת המלך, אלא רק כדי למלא את השכל האנושי שמחייב אותו לנהוג בכבוד גדול כלפי אביו ואמו.

הנה כי כן זהו שביאר לנו המהר"ל, כי מאחר ששלימות קיום המצוות היא דוקא בחוקים ומשפטים, לכן שילם לו הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה שהיא בבחינת חוק למעלה מן השכל, ובאו החכמים והיו מוכנים לשלם לו כל ממון שבעולם כדי לקנות ממנו הפרה האדומה ולקיים מצוה זו בשלימות.

ובכך הרוויח הקב"ה כביכול שני דברים, האחת ששילם לגוי את שכר מצות כיבוד אב בעולם הזה, והשני שסתם בכך את פיו של המקטרג, כי הראה לו את האמונה הגדולה של ישראל, שהם מוכנים להוציא כל ממון שבעולם, כדי לקיים גם מצוה שהיא בבחינת חוק למעלה מן השכל שאין הגוי מסוגל לקיים, מאחר שהוא מקיים רק מצוות שכליות.

זרעו של עשו ירשו ממנו מצות כיבוד אב

הבה נמשיך בדברי המהר"ל, שמוסיף לבאר הענין שהגוים מקיימים מצות כיבוד אב, כי הם ירשו מצוה זו מאביהם עשו שהפליא לכבד את יצחק אביו:

הוא משפט, כי כך ראוי במשפט, ופרה אדומה היא חוק, והם מתחייבים זה מזה ונתלים זה בזה כאשר ידוע לחכימין...

ועל דעת הכל הגוי היה זריז במצוה זאת, כי מצות כבד [את אביך ואת אמך] מחייב אותו הדין והשכל, מה שלא תמצא דבר זה בשאר מצוות, ולפיכך העובד כוכבים אשר אין להם תורה רק מה שהשכל מחייב, נמשכים אחר המצוה הזאת ביותר מן ישראל."

בירור מקחו של צדיק - דברי המהר"ל מפראג זי"ע

והנה בהשקפה ראשונה דברי המהר"ל הם סתומים וחתומים, כי מאחר שכבר הקדים לומר לנו כי מה שקיים הגוי מצות כיבוד אב הוא משום: "שאינו עובד כוכבים מקיים המצוה בשביל שנצטווה עליה רק מה שיגזור השכל בלבד", אם כן מהו הענין ששילם לו הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו שהיא חוק לגמרי ואין השכל יכול להשיגה, ומה גם שהרי הגוי עצמו לא קיים כלל מצות פרה אדומה, אלא מכרה לחכמים שבאו לקנות אצלו.

אך לפי דברי החידושי הרי"ם וה"קצות החושן" זכינו לברר מקחו של צדיק, רבה דעמיה, מדברנא דאומתיה המהר"ל מפראג, שכוונתו ללמדנו בזה כי מה שנולדה לו פרה אדומה שהיא חוקה למעלה מן השכל, הטעם לכך הוא: "שאלו שניהם הם חוק ומשפט, כיבוד אב ואם הוא משפט, כי כך ראוי במשפט, ופרה אדומה היא חוק, והם מתחייבים זה מזה ונתלים זה בזה כאשר ידוע לחכימין."

כלומר שלימות קיום מצוות התורה, היא רק כאשר אדם מקיים הן המצוות שהן בבחינת "משפטים" שהשכל מחייב לקיים

אך לעומת זה אצל ישראל קיום המצוות צריך להיות בבחינת נתינה לבד, בלתי לה' לבדו לעשות נחת רוח להקב"ה ולא לשם קבלה, כמו ששינו במשנה (אבות פ"א מ"ג): "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס". ואפילו כאשר עדיין אינם במדרגה זו, הנה כל שאיפתם היא להתעלות למדרגה גדולה זו, כמו ששינו בגמרא (פסחים נ:): "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

הנה כי כן יאירו עיינינו להבין מה שגילה לנו המהר"ל מפראג, כי "דמא בן נתינה מאשקלון" הוא סימן ורמז על כל הגוים ההולכים בדרכו, ולפי דברינו הביאור בזה כי בשמו נרמז: "דמא" הוא מלשון דמיון שהוא מדמה כאילו הן "בן נתינה" - אדם שנותן מעצמו לאחרים, אבל למעשה הוא "מאשקלון" - שאינו מכוון לתת אלא "לשקול" ולקבל כבוד רב בכל מה שהוא עושה.

מעתה ירווח לנו להבין מה שפירש רש"י: "זאת חוקת התורה, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה". כי השטן ואומות העולם הבינו גם כן שעתידיים חכמי ישראל לנצח את "דמא בן נתינה מאשקלון", שהוא סימן ורמז על כל אומות העולם, על ידי שהוא קיים מצות כיבוד אב רק משום שהיא מצוה שכלית, ואילו ישראל מקיימים פרה אדומה שהיא מצוה חוקית, כדי לכפר בכך על חטא הראשון אחרי מתן תורה - חטא העגל שהיתה עבודה זרה.

לכן משתדלים השטן ואומות העולם בכל כוחם, לפתות את ישראל שלא יקיימו המצוות בבחינת חוקה וגזירה, כי אם על ידי שימצאו טעם שכלית לקיום המצוה. אולם כבר נתבאר כי זהו רצון ה' שיקיימו ישראל מצות פרה אדומה בבחינת חוקה, כדברי ה"זרע קודש" להתחבר עם ה' בדביקות באמונה פשוטה למעלה מן השכל, ופרה אדומה היא בנין אב לקיים כן כל המצוות, לכן הקדים הקב"ה לומר בכוונה תחילה: "זאת חוקת התורה" - "גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

והוסיף המהר"ל לבאר, כי לא רק השם "דמא בן נתינה", רומז על הגוים שמקיימים רק מצוות שהשכל מחייב לקיימן בבחינת: "דמיהן בם", אלא גם שם העיר שהיה דר שם "אשקלון" רומז על הגוים כלשון קדשו: "ומפני שכל נותן יש לו מקבל, והמקום הוא המקבל הדבר, נקרא המקום בשם אשקלון, מלשון שקל והוא קבלה ולקחה, וכאשר תבין דברים אלו לא יהיה לך ספק בדברים אלו".

והנה מה שכתב המהר"ל כי שם המקום הוא: "אשקלון מלשון שקל והוא קבלה ולקחה", כוונתו כי בלשון הגמרא "שקל" פירושו "קיבל", אולם לא זכיתי להבין דבריו העמוקים איך מתקשר דבר זה, עם הרעיון הכביר של המהר"ל שהגוים מקיימים רק מצוות שכליות. אמנם כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים ברצוני להציע לפני לומדי המאמר, מה שחנני ה' לבאר על פי דרכו של המהר"ל, איך השם "דמא בן נתינה מאשקלון" מרמז על המהות של קיום המצוות אצל הגוים.

"דמא בן נתינה" - נדמה שנותן בעוד שהוא "מאשקלון" - מקבל

נקדים מה ששינו בגמרא (ברכות ז:): "מנא לן דשמא גרים, אמר רבי אלעזר דאמר קרא (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות אלא שמות". וכן מבואר במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה רמז תמט): "אילו זכו הדורות, היה הקב"ה קורא שם לכל אחד ואחד, ומשמו היו יודעים את טיבו ואת מעשיו". הרי מבואר כי שמו של אדם מורה על מהותו, נמצא לפי זה כי השם "דמא בן נתינה מאשקלון" מורה על מהותו.

עוד זאת נקדים מה ששינו בגמרא (ב"ב י:): "תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו, בני מהו שאמר הכתוב (משלי יד לד) צדקה תרומים גוי וחסד לאומים חטאת, נענה רבי אליעזר ואמר, צדקה תרומים גוי, אלו ישראל, דכתיב (דברי הימים א יז כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וחסד לאומים חטאת, כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושים חטא הוא להם, שאינם עושים אלא להתגדל בו".

הרי מבואר שכל המצוות שהגוי מקיים, אינן לשם שמים אלא כדי להגדיל את כבודו, ומזה נשכיל להבין כי דמא בן נתינה שקיים כיבוד אב, והיה מוכן לוותר על כסף רב רק כדי שלא להעיר אותו, הנה גם זה היה רק כדי להגדיל את כבודו, כי ידע שיתפרסם הדבר שהיה מוכן לוותר על ממון רב כדי לכבד את אביו.

ישמעאל שנולד מאברהם שמדתו חסד דקדושה הוא פסולת החסד שמצד הקליפה, כי הוא משתמש במדת החסד לתאוות הבלי עולם הזה. לעומת זה עשו שנולד מיצחק שמדתו גבורה דקדושה, הוא פסולת הגבורה שמצד הקליפה, כי הוא משתמש במדת גבורה לרצוח בני אדם, ולא בחנם אמר לו יצחק אביו (בראשית כז מ): "ועל חרבך תחיה".

לפי זה מבאר המהר"ל, כי מטעם זה הפליג עשו לקיים מצות כיבוד אב שהשכל מחייב לקיימן, כי בהיותו פסולת הדין הרי הוא מקיים רק מצוות שכליות שהשכל מחייב אותו, ולכן אינו מוותר על שום דבר ששכלו מחייב שהוא צריך לקבלו. אבל ישראל ששורשם ממדת החסד לכן הם מקיימים גם מצוות חוקיות שאין השכל מחייבן, כי קיום מצוות אלו הוא בבחינת מדת החסד לעשות לפנים משורת הדין, כלומר יותר ממה שהשכל מחייב.

כל הגוים נקראים בשם: "דמא בן נתינה מאשקלון"

כאן אנו מגיעים לסיום דבריו העמוקים של המהר"ל מפראג שיש בהם חידוש גדול, כי אותו אב גוי דמא בן נתינה מאשקלון שקיים כיבוד אב במסירות כל כך גדולה, הוא בעצם רמז ודוגמא לכל הגוים ההולכים בדרכו לקיים רק מצוות שכליות, והנה הם דבריו הקדושים:

"ונוכל לומר כי לא גוי אחד היה, רק שהגוי נקרא כך על שם מדתו שיש בו, ומזה הוא נמשך ביותר אחר מצות כיבוד אב ואם, שהוא דבר מחויב והשכל נותן, ומפני שכל נותן יש לו מקבל, והמקום הוא המקבל הדבר, נקרא המקום בשם אשקלון, מלשון שקל והוא קבלה ולקחה, וכאשר תבין דברים אלו לא יהיה לך ספק בדברים אלו".

כאשר נתבונן בדברים אלו של המהר"ל נשכיל להבין שכוונתו לומר, כי סיפור זה עם דמא בן נתינה וחכמי ישראל נסתבב מן השמים, כדי ללמדנו בזה תמונה ברורה על ההבדל העצום שיש בין קיום המצוות של הגוים, לעומת קיום המצוות שאיש ישראל צריך לקיימן, כי בעוד שהגוי ההולך בדרכו של דמא בן נתינה, לקיים רק מצוות שכליות שהשכל האנושי מחייבתן, הרי שאיש ישראל צריך ללכת בדרכם של החכמים, שהיו מוכנים להוציא כל ממון שבעולם לקנות את פרה האדומה, כדי לקיים מצוות חוקיות שהן למעלה משכל האנושי, כי בכך מתגלה גודל אמונתנו ודביקותנו בה'.